

Люди — сильні

ДВА ОПОВІДАННЯ

Малюнки В. Савадова

Веселою прокинулась цього дня Марія Роза. Їй приснилося, начебто Фернандо знайшов, нарешті, роботу. Весь ранок, пораючись по господарству, вона радісно наспівувала, нібито чоловік її вже й справді працював.

Сон був чудовий. Мало того, що Фернандо одержав роботу. Збулося все — і це було головне, — про що він говорив їй не раз ночами, коли вони, втомлені після трудового дня, лягали спати: всі люди були щасливі, для всіх була робота, газети не лякали війною. Марія Роза бачила здивоване обличчя сусідки з першого поверху. Певне, її вражав веселий настрій молодшої жінки. Адже вона знала, що Марія Роза ось уже два місяці не платить за квартиру, що чоловік її безробітний і що, до того ж, вона чекає дитину.

Та молода жінка наперекір усьому не переставала наспівувати.

Можливо, саме під впливом приємного сну в неї і виникло бажання піти разом з Фернандо. Один з його товаришів сказав, що в майстерні біля Сан-Бенто потрібний токар.

І ось вона пішла разом з чоловіком, сподіваючись, що, можливо, скінчаться, нарешті, тяжкі турботи, які мучили їх ось уже більш як місяць.

— Мені корисно погуляти, — сказала Марія Роза, коли вони спускалися сходами. — Я можу почекати на тебе в парку.

Фернандо погодився. Відколи вона була в такому стані він намагався не перечити їй. Бідний хлопець стільки наслухався про небезпеку, яка загрожує жінці під час вагітності, що боявся буквально всього. А втім не тільки це. Він любив Марію Розу. Йому було добре з нею. А з того часу, як вона завагітніла, він відчував до неї особливу ніжність. Йому подобалась її дитяча довірливість та безпорадність.

Вони повільно, майже не розмовляючи один з одним, дійшли до воріт парку. Люди скося позирали на здутий живіт Марії Розі. Їх цікавість дратувала Фернандо. Ніби було щось

незвичайне в тому, що жінка збиралася народити дитину! Він опускав очі. Робив він це не через фальшивий сором, а тому, що відчував у цих поглядах щось не зовсім пристойне, начебто хтось раптово зайшов до кімнати, коли він обіймав дружину.

Фернандо відчув полегшення, як тільки вони ввійшли в парк і сіли. Коли Марія Роза сиділа, потворність її поведінки була не такою помітною. Є жінки, в яких вагітність проходить майже непомітно. Не так було у Марії Розі: талія її дуже поповніла, хода стала важкою і некрасивою.

— Тобі добре? — спитав Фернандо, почувши, з яким полегшенням вона зітхає.

— Дуже, — відповіла Марія Роза, усміхаючись.

Він побачив її щасливу посмішку, і йому захотілось поцілувати дружину.

— Ти не втомилась? Уже небагато лишилося.

— Ні. Знаєш, мені стало трохи важко ходити — адже ж нас двоє.

Пухленький малюк, який грався біля них, раптом голосно заплакав. І одразу Фернандо побачив, як другий, трохи більший, кинувся навтікача.

— Він мені поламав відерце, — плакав хлопчик, показуючи відерце без ручки.

— І треба ото плакати через такі дурниці? — спитав Фернандо, сміючись.

— Поламав... — скаржився малюк. — Нове було.

Фернандо взяв відерце і посадив хлопчика до себе на коліна.

— Ану, давай подивимось, чи не можна допомогти твоєму горю.

Хлопчик одразу ж перестав плакати. Фернандо швидко і вправно полагодив відерце.

— Готово! Бачиш, усе гаразд.

Малюк задоволено посміхався. Фернандо витер йому хусткою сльозинки, які ще не ви-

схли на рожевому личку хлопчика і, погладивши його по голові, сказав:

— А тепер іди грайся і не плач, тільки хіба що, коли вже не можна буде нічого полагати.

Марія Роза з ніжністю дивилась на Фернандо.

— Як ти добре розмовляєш з дітьми,— сказала вона, усміхаючись:

— Практикуюся,— відповів він.

Фернандо дістав з кишені жилета портсигар, закурив і пустив великий струмисько диму. Його лоб перетнула глибока зморшка. Три години дня, а він і досі без роботи. І хто знає, скільки ще доведеться її шукати.

На доріжці в парку з'явилась няня з жовтою дитячою коляскою, яка сліпуче виблискувала на сонці. Жінка сіла навпроти і почала обережно розгойдувати коляску туди-сюди, туди-сюди.

Марія Роза замиловано дивилась на мереживні подушки, де ледь виглядала рожева голівка дитини.

— Добре б і нам таку колясочку, правда, Фернандо?— сказала вона, не обертаючись до нього.

— Так...

— Якби в мене була така! Звичайно, я не так, між іншим... Можу ж я помріяти трохи. Коли б я могла купити дитячу коляску, я б купила блакитну. Правда ж, було б гарно?— спитала вона Фернандо.

Він посміхнувся, але не відповів.

— Набагато краще, ніж жовта. Правда? Жовтий колір— колір відчаю. І для хлопчика... Я кажу для хлопчика, хоч, проте, і для дівчинки так само. Мені завжди подобався блакитний колір.

Фернандо і далі мовчав.

— Щоправда, колір особливого значення не має,— продовжувала Марія Роза.— Колір міг би бути який завгодно... Адже це так зручно!.. Не треба носити дитину на руках, покладеши її і йди, куди хочеш. Бачиш, які ресори? Гарна штука!

Марія Роза не відривала погляду від няні з дитиною.

— Я б хотіла саме таку, тільки блакитного кольору.

Вона глянула на Фернандо і помітила зосереджений вираз його обличчя.

— Боже, яка я часом буваю дурна! Балакаю й балакаю,— винувато промовила вона.

— Мені вже час іти,— кинув Фернандо. Він поцілував її і, посміхаючись, сказав:— Може, на цей раз...

— Не хвилюйся, любий! Я чекатиму на тебе тут.— Вона злегка провела рукою по його обличчю. Це був її улюблений жест. Він промовляв за ніжність, яка начебто соромиться показати себе.

Як тільки Фернандо завернув за ріг, обличчя молодої жінки враз стало сумним. Здавалося, вся її стійкість миттю зникла. Вона похилила голову на груди і глибоко замислилась, навіть не помітивши жінки, яка сіла поруч неї на лаву. Тільки коли та поставила на землю кошик з покупками, Марія Роза звернула на неї увагу. Жінка втомлено терла руки.

— Стара я вже стала тягати важкі речі,— сказала вона, кивнувши на кошик, і зручніше вместились на лаві.

Марія Роза посміхнулась їй у відповідь і промовчала. Вона думала про Фернандо. Як важко йому знайти роботу! Якби ще не її вагітність... Можна було б допомогти Фернандо. А зараз самий вигляд швейної машинки викликає у неї нудоту. Та й за машинку ще не сплачено. Хоча б збирач внесків зважив на їх становище, інакше...

Марія Роза почула дзенькіт монет, і це обірвало її роздуми. Жінка перелічувала дрібні гроші, що залишилися в кишені.

— Усе до копійки треба рахувати,— сказала вона посміхаючись.

Марія Роза співчутливо кивнула. Жінка припинила лічити і пильно подивилась на Марію Розу.

— Скільки місяців, дочко?

— Вісім.

— Скоро вже.— Жінка присунулась ближче до неї, все ще тримаючи гроші в руці.— Перша?

— Так.

— Тільки побралися?

— Уже рік минув.

— Молодята, значить.

Марії Розі було приємно розмовляти з старою жінкою, дивитись на її лагідне обличчя. Було в ній щось добре і привабливе. «Хороша, мабуть, людина».

— У мене четверо було. Прямо ціла рота. Двоє тепер уже влаштовані. Наймолодша померла, а Хуан працює в гаражі...— І з гордістю додала:— Він уже зовсім дорослий. Роботяга! Якби не він!..

Просто і щиро розкрила вона перед нею все своє життя, і дивилась тепер на молоду жінку, чекаючи її признання. Але Марія Роза продовжувала мовчати. Жінка не заспокоївалась.

— Ви кого б хотіли, дівчинку чи хлопчика?

— Не знаю. Мабуть, хлопчика.

— Я теж так думаю, що сини краще. Все-таки підтримка.

Розмова начебто була вичерпана. Але, певне, стара жінка любила поговорити.

— Підуть тепер витрати. Багато чого треба буде купити,— почала вона з усмішкою, мабуть, згадуючи минуле. Та побачивши, як змінилось обличчя Марії Рози, квапливо додала:

— Все буде добре, ви не хвилюйтеся.

По обличчю молодої жінки скотилася сльозина.

— А це що таке? — занепокоїлась її сусідка. — Я чотирьох народила та й то ніколи не плакала. Адже ти не перша, доню. Чого ж боятися?

Марія Роза втерла сльози рукавом і спробувала усміхнутись.

— Я не через те.

— Не через те? — спитала її стара жінка, хитаючи головою. — Тоді чого ж?

— Фернандо не може знайти роботу, — вимовила нарешті Марія Роза ледве чутно.

Жінка замовкла, здавалося, слова Марії Розі збентежили її.

— І давно він без роботи? — спитала вона нарешті.

— Скоро два місяці.

Обидві сумно замовкли. Двоє малюків з криком пробігли повз них. Жінка подивилась їм услід і сказала не дуже впевнено:

— Треба бути мужньою, не можна так зневірятися. Все ще може владнатися до того часу.

— Я зараз чекаю на нього. Він пішов довідатись про роботу.

— Ким він працює?

— Токарем...

— Добра спеціальність. Токарі непогано заробляють.

— Коли працюють, — зауважила Марія Роза.

— Ну-ну, дочко, не журися. Хто знає, може, все уже владналось.

— Дай, боже...

Жінка сиділа напівзаплющивши очі, і здавалося, щось обмірковувала. Нарешті вона сказала:

— Я могла б поговорити з Хуаном. В них у гаражі теж є токарна майстерня. Хто знає, може...

Марія Роза жадібно слухала її.

— Але ж сеньйора нас не знає...

Її співрозмовниця образилась.

— Ото ще новина! Що нам особливі рекомендації потрібні, чи що? Та ви ж кажете, що ваш чоловік токар? Отже, виходить, робоча людина, як і мій син! Цього досить!

Легка посмішка осяяла її стомлене обличчя.

— Ми живемо тут, зовсім недалеко. На Травеса-да-Олівейра-а-Естада, номер дванадцять. Нехай ваш чоловік зайде ввечері. Можливо, Хуан і порадить вам що-небудь.

— Я буду вам така вдячна! — пролетіла Марія Роза.

— Ну от ще, вдячна! Ми повинні допомагати одне одному, дівчинко.

Жінка підвелася, взяла кошик і, посміхнувшись Марії Розі, сказала:

— Так запам'ятайте — номер дванадцять.

Дай, боже, щоб вам більше ніколи не треба було шукати роботи.

Вона стояла й дивилась на Марію Розу. Здавалося їй було жаль залишати молоду жінку саму. Вона дістала апельсин з кошика і простягла Марії Розі:

— Візьми, дочко! Солодкий, як мед! З'їж, це завжди розважає, коли доводиться чекати,— сказала вона, наче вибачаючись.

— Не треба, велике спасибі!

Та жінка настійливо поклатала апельсин їй у руки.

— Я ж від щирого серця даю, беріть... Вам, у вашому становищі, обов'язково треба добре харчуватись.

Стара жінка взяла кошик і повільно пішла до воріт саду, сказавши на прощання:

— Ну, мені вже час іти, до побачення.

Марія Роза розчулено дивилась, як вона зникла за воротами парку. Ледь помітна посмішка осяяла обличчя Марії Розі. Стара жінка своєю простотою й сердечністю повернула їй надію. Це завжди так було: досить з'явитися найменшій надії, як все навколо змінювалось. Вона добре розуміла, що на місці старої жінки зробила б так само. І все-таки...

Замислившись, Марія Роза не зразу помітила Фернандо. Він ішов повільно, тримаючи руки в кишенях. Зайве було запитувати його про що-небудь. Все було зрозуміло з виразу його обличчя. Молодій жінці не вистачило сміливості спитати про те, що так мучило її.

— Ходімо додому,— сказав Фернандо, і вони мовчки попрямували до виходу.

— Не сумуй, Фернандо,— промовила вона нарешті, беручи його під руку.— Я тут розмовляла з однією жінкою. У неї син працює в гаражі. Вона каже, що він, можливо, щось для тебе зробить. Треба буде зайти до нього, правда?

Фернандо недовірливо подивився на неї. Та обличчя молодої жінки посміхалося так відкрито і привітно, що він не витримав і теж посміхнувся їй у відповідь. Марія Роза з силою стиснула йому руку.

— Треба вірити, Фернандо!

Пройшовши ще кілька кроків, вони раптом побачили юрбу людей. Тоненький голосок вигукував щось пронизливо й гаркаво. Це був мандрівний ляльковий театр. Вони побачили, як над білою завісою з грубого полотна стрибали ляльки.

Марія Роза зупинилась. Вона завжди любила дивитись ляльковій виставі. Вони нагадували їй про дитинство. Скільки стусанів ви-

падало на її долю, коли вона пізно поверталась додому, задивившись на лялькову виставу на Майдані квітів! Над завісою з'явилась лялька з довгими вусами і з кашкетом у руці. Це був поліцай, що прийшов установити порядок. Він важко походжав взад і вперед з рішучим і грізним виглядом. Дурний поліцай ніяк не міг спіймати маленького хлопчиська, який ховався за спиною свого друга і на різні лади лаяв поліцая.

Щоразу, коли поліцай проходив повз хлопчика, той швидко вискакував і бив його по спині. Поліцай ревів диким голосом і кидався за ним. Публіка широко сміялась.

Марія Роза захоплено слідувала за спробами вусатого поліцая наздогнати спиртного і сміливого хлопчика. Піддавшись загальному веселому настрою, вона дзвінко сміялась.

— Кумедно, правда, Фернандо? — говорила вона, не дивлячись на чоловіка.

Та він не слухав її. На сцені почалася шалена бійка. Хлопчик лупцював поліцая куди попало. Він зникав, з'являвся, плигав і, дзвінко сміючись, ляскав поліцая по маківці: «Ось тобі, ось тобі!» Поліцай репетував чимраз дужче, гострі репліки летіли одна за одною, удари сипалися все частіше. В публіці вибухав сміх, діти плескали в долоні, збуджені вигуками на сцені.

Фернандо не витримав. Спочатку він, піддаючись загальному веселому настрою, нехотя посміхався, потім почав голосно реготати. Він часом обмінювався поглядом з дружиною, і щоразу вони поквалливо відводили очі, немовби соромлячись своєї веселості.

Нарешті, вліпивши здорового ляпаса поліцаєві, хлопчик зник. Фернандо і Марія Роза, весело сміючись, відкрито подивились одне на одного. Однакова думка захопила їх. Здавалося, вони шукали виправдання своєму радісному настрою, начебто їм було заборонено сміятись. За якусь мить молодість узяла верх над усіма тривогами і, бурхлива й непокірна, заволоділа цілком їхніми душами. Вони розуміли, який недоречний їх веселий настрій. Та він, здавалося, був дужчий за них. Їх охопило радісне почуття. Це була впевненість у своїх силах людей, які не хочуть здаватись: це була надія!

І Фернандо промовив слова, які визначали їх стан; в цих словах була рішучість, невідкорена сила і впевненість:

— Цього принаймні у нас ніхто не відбере,— сказав він.

Вони йшли, посміхаючись, твердим кроком людей, які вірять у своє майбутнє.

Новий будинок

Цього дня з самого ранку в домі панувало пожвавлення і святковість. Альберто весело насвистував. Джулія металася, як метеор, збираючи дітей на прогулянку. Зараз вона у дворі, стоячи біля тазу з водою, енергійно мила вуха Рафаелю, наймолодшому в родині. З відчиненого вікна кімнати до неї долинали мугикання Альберто і гучні голоси Рози й Хуана, які теж поспішали одягнутись.

Джулія бачила, як чоловік голився перед дзеркалом без рамки, бачила його широкі, могутні плечі й міцні груди з темною плямою волосся посередині. Він робив смішні гримаси перед дзеркалом, і Джулія посміхалась, бачачи його таким веселим. Альберто прокинувся в доброму гуморі.

Почалося це ще з учорашнього вечора, і Джулії було добре відомо, чому: вчора на будівництві, де працював Альберто, був закінчений новий будинок. Святкували закінчення роботи, і Джулія знала, що цей зворушливий звичай завжди радував Альберто. «Тільки такі люди, як він, можуть зрозуміти це», подумала вона і шосили почала терти вуха малюкові, який репетував, не розуміючи її несподіваного запалу.

Радість від завершення праці була такою природною для Альберто, що він навіть не замислювався над її причиною. Коли б його спитали про це, він би дуже здивувався. Хіба може бути інакше? І Альберто весело насвистував, нібито всі повинні були поділяти його радісний настрій.

У нього все ще стояла перед очима вчорашня сцена. Він бачив Фанеку, підручного муляра, наймолодшого робітника на будівництві; з прапором у руці стояв він на даху будинку дуже прямо й урочисто, незважаючи на вітер, який скажено шарпав його брудні штани. Хлопець не відриваючись дивився на Альберто, чекаючи його сигналу, коли буде покладена остання балка на даху. Завершення будівництва робітники завжди радісно святкували: пускали ракети, підкидали вгору шапки, кричали «ура». Це була чиста радість простих людей, гордих своєю працею.

Альберто не міг забути вдячного погляду Фанеки. Хлопець знав, що Альберто назвав його, коли вирішувалося, кому доручити це почесне завдання. «Він наймолодший у нас,— сказав Альберто.— І йому так хочеться... Нехай собі. Так навіть цікавіше». Десятник погодився, байдуже знизавши плечима.

Додому Альберто повертався разом із хлопцем: Фанека жив поблизу. Всю дорогу хлопчина, не змовкаючи, говорив, будував плани, радісний і схвильований всіма подіями. Коли, попросившись, він попрямував додому, Альберто вловив на його обличчі горду посмішку. «Виросте, згадає цей день,— подумав Альберто, витираючи поголене обличчя.— Такі речі не забуваються». Він уявив себе на місці хлопця і знову задоволено посміхнувся.

До кімнати, застібаючи гудзики, ввійшов Хуан, старший син Альберто. Батько уважно подивився на нього: це був міцний юнак з розвиненими грудьми, з мускулястими дужими руками. Батько з гордістю посміхнувся: «Виросло, чортеня!» і знову почав насвистувати, поллескуючи себе по руках, набираючи повітря, немов порівнював себе з сином.

— Де моя сорочка, Джуліє?

— Висить на ліжку,— з двору гукнула дружина.

Альберто підійшов до ліжка, погляд його зупинився на шматочку дерева, яким прикривалась діра в підлозі. Ось уже більше року, як прогнила підлога, а він усе не міг знайти часу, щоб полагодити її. «Хай їм чорт, цим хазяям... платиш цим ледарям невідомо за що», пробурчав він кризь зуби.

Та досада відразу минула, як тільки він надів на себе чисту, випрасувану сорочку. Від неї пахло свіжістю й було так приємно відчувати на тілі прохолодну тканину.

Альберто почув крик молодшого сина і підійшов до вікна. Мати старанно терла йому шию, малюк відбивався і голосно плакав. Альберто розсміявся.

— Оце так милить шию!..

Йому раптом захотілося пити. Вийшовши на кухню, Альберто взяв глек, і знову сумні дум-

ки затьмарили його радість. Він знову з болем подумав, що Джулія щовечора мусить ходити по воду, несучи важкий глек на голові. Ще добре, що водопровідна колонка на сусідній вулиці.

— Тату, Хуан заважає мені одягатись!

Це була звичайна історія: завжди, коли вони збирались куди-небудь, Роза сварилася з Хуаном. Дівчинка зачісувалася, Хуан зав'язував краватку; обоє штовхались і сперечались біля дзеркала.

— Не заважай сестрі одягатись, жінкам треба поступатися, Хуане,— посміхаючись, сказав батько.

Коли в нього був такий настрій, як сьогодні, навіть сварки дітей тишили його. Йому подобалось чути їхні дзвінкі голоси, вони виповнювали весь дім, і це зовсім не заважало йому, а навпаки, тишило.

Альберто повернувся, щоб піти, та йому впало в око, що постелі дітей зім'яті. Він нахмурився. «Треба придумати щось. Хлопець став уже зовсім дорослим, а Роза... Може краще поставити одне ліжко в кухні... Обов'язково треба поговорити з Джулією».

Джулія ввійшла до кімнати з малюком на руках.

— Боже, часу вже скільки, а ми ще зовсім не готові! — і показуючи на хлопчика, дода-

ла: — Просто мука купати цього плаксія! Воли, чи що, він боїться, бісеня мале!

Альберто зворушено подивився, як вона швидко пройшла з синком на кухню.

— Не забудь, що о другій годині прийде Фернандо. О третій ми домовились бути на будівництві.

Все-таки це буде здорово! Молодешь Фернандо, добре придумав. Учора він запропонував зібратися всім біля нового будинку і влаштувати невелику гулянку. Кожний принесе, що може, а десятник заплатить за вино. Щоправда, нелегко було умовити його на це, зовсім нелегко, проте, зрештою, він погодився.

Перед очима Альберто знову постав їх новий будинок, весь прикрашений прапорами і пальмовими гілками. Що й казати, здорово вийшло! З усіх будівель на новій вулиці їх будинок був прикрашений найкраще. Чудова сьогодні днинка! Альберто наперед радів, що буде весела зустріч з товаришами.

Коли Фернандо постукав у двері, Альберто сам пішов відчиняти йому: Джулія, як завжди страшенно зайнята, одягала малюка. Роза та Хуан розмовляли на подвір'ї з сусідами.

Альберто провів товариша на кухню. Чекаючи, поки всі зберуться, вони випили трохи вина й почали жваву розмову. Нарешті всі були готові, і Джулія принесла кошик, повний рум'яних, добре підсмажених пиріжків, таких м'яких і апетитних, що навіть дивитися на них було приємно. Джулія таки вміла їх смажити!

І от усі рушили, задоволені і збуджені, з тією немудрою радістю, яку відчувають прості люди, коли їм випадає вільний день.

У вагонах електрички була тіснява, та навіть і це тільки тишило їх і викликало новий

вибух жартів. Фернандо, молодий, веселий хлопець, балакав, не вгаваючи. Нічого не скажеш, жартувати він умів, цей чортів парубок. Симпатичний він був і ввічливий, як любив говорити Альберто, коли розповідав про вигадки свого товариша.

Ну й здивувалася ж бідна Джулія, коли вони завітали на вулицю, де йшло будівництво! Вперше вона потрапила сюди. Куди не поглянеш, з обох боків нові високі будинки, зручні, оповнені світлом, з великими балконами.

— Як гарно! — захоплено вигукувала вона.

— Отой будинок — наш, — сказав Альберто, показуючи їй на дім вглибині, прикрашений прапорцями.

— Він найкрасивіший від усіх! — сказав Хуан, подивившись на батька.

Альберто з вдячністю посміхнувся до нього.

Так вони йшли, і Джулія весь час не переставала захоплюватися цією широкою, світлою вулицею. Нарешті вони підійшли до будинку, який будував Альберто та його товариші.

Тут уже Джулія не витримала.

— О, Альберто!.. Мені б так хотілося подивитись якийсь із цих будинків усередині.. Там, мабуть, дуже гарно! — Вона дивилась на чоловіка з таким благоанням, немовби чекала незвичайної милості. Певне, це спало їй на думку, як тільки вона побачила нову вулицю.

— Ну що ти, дівчинко!.. Адже товариші чекають на нас, — сказав Альберто.

При цих словах обличчя Джулії стало таким сумним, що Альберто не витримав:

— Ну, гаразд, ходімо... Давайте подивимось оцей будинок. Я його теж будував. — І обернувшись до Фернандо, додав: — Скажи товаришам, ми зараз, я тільки покажу новий будинок моїй хазяйці... Я не затримаюсь.

Вони піднялись на перший поверх, і Джулія

знову почала захоплюватися. Вона вперше бачила вже закінчений будинок всередині. До цього часу, щоразу, коли їй доводилось бачити будівництво, де працював її чоловік, дім бував незакінчений. Скрізь видно було цемент, риштування, на сходах височіли купи каміння й вапна, замість сходиць були дошки, все мало зовсім інший вигляд. А тепер, коли все було закінчено, Джулія без кінця милувалася ванною кімнатою, самими ваннами, такими білими-білими, умивальниками з жовтими кранами; все навколо було таке світле, нове, блискуче, прямо хоч дивися, як у дзеркало... А кухня! Просто серце раділо, коли Джулія дивилася на білі, зручні шафи, такі вигідні й гарні, на пристосування для миття посуду, на блискучі раковини...

«Якими повинні бути щасливими ті, хто житиме тут, — думала Джулія, — в такому будинку просто не можна сумувати».

— Це моя кімната, це — твоя, — весело говорила Роза братові, переходячи з однієї кімнати до іншої.

— Ну, ходімо, ходімо, подивились і досить, — звертався Альберто до дружини, яка, здавалось, не могла зрушити з місця. Нарешті вона зважилася.

Зійшовши на вулицю, вони ще постояли, дивлячись на ряди нових будинків, які, здавалось, були частиною іншого міста, зовсім не схожого на те, де вони стільки часу жили.

Джулія, взявши чоловіка під руку, схвильовано сказала, показуючи на нову вулицю:

— І подумати тільки, що все це збудував ти, ти і твої товариші!

Вона глянула на чоловіка очима, повними сліз, і поцілувала його в шок.

*З португальської переклали
Єлизавета БАНТИШ та Олена КОЛЧИНА*

